

TV 18: Milevsko a okolí

Prohlídka Milevska a areálu kláštera je na půl dne. Pro případ, že pojedete do Milevska na celý den, připojujeme k prohlídce města malé vycházky do okolí města.

Doprava

- vlak Písek – Milevsko, z nádraží doporučujeme použít městskou hromadnou dopravu do centra města, cesta do centra je asi 1,5 km dlouhá
- autobus Písek – Milevsko, autobusové nádraží je v centru města
- autem do Milevska

Prohlídka města

Prohlídku doporučujeme začít u kostela sv. Bartoloměje. Kostel v nynější podobě pochází z roku 1866. Na jeho místě stával původně starý kostelík z hrubých žulových balvanů, který byl postaven po roce 1513. Kostelík byl již tehdy zasvěcen sv. Bartoloměji, který byl zakladatelem kostelíka Švamberky, uctíván. Nynější kostel byl postaven ze sbírek občanů. Na stavbu kostela přispěl císař František Josef I. 1000 zlatých stříbra. Chrám byl stavěn jako votivní na poděkování Bohu, že císař byl roku 1853 zachráněn od smrti dýkou vraha. Kostel je obklopen malým parkem, který byl zřízen roku 1869. Před kostelem stojí pomník padlých ve světové válce, dílo akad. sochaře Rudolfa Kabeše, zřízený roku 1923. Vlevo za kostelem je kaplička sv. Jana Nepomuckého. Existovala již roku 1721. Na park u kostela navazuje náměstí Dr. Edvarda Beneše. Uprostřed náměstí stojí kašna, která zde byla vystavěna roku 1855, kdy byl zavezen rybníček, zde se prostírající. Na západní straně náměstí upoutá pozornost budova radnice. Je to jednoposchodový dům, který byl vystavěn v letech 1901–2 na místě 8 masných krámů. Sgrafita na průčelí budovy jsou z roku 1936 od milevského malíře O. Pejši. Na východní straně náměstí stojí dům bývalé spořitelny města Milevska, dnes Česká spořitelna. Dům byl postaven v roce 1909. Na nároží náměstí stojí starobylý dům starého děkanství, stará fara s krásným štítem. Vystavěn byl na zpusťlém místě roku 1715 a městem byla k němu přidělena veliká zahrada, ležící pod Hůrkami.

Na pravé straně je návrší Hůrka, které sehrálo důležitou úlohu v době husitských válek při obléhání kláštera. Odtud dne 23. dubna 1420 Jan Žižka z Trocnova podnikl útok na klášter, který zbořil a vypálil. Na hůreckém návrší bývali od 15. století až do 18. století na hranici veřejně upalování lidé, odsouzení ke smrti upálení. Na místě, kde stojí nynější kaplička nejsvětější Trojice, stával mučednický sloup.

Ze severního konce náměstí odbočuje doleva ulice 5. května, z níž první ulice doleva se jmenuje Na Tržišti. Zde bylo zřízeno v roce 1909 tržiště na hovězí dobytek, které bylo hojně navštěvováno chovateli ze širokého okolí a kupci z celých Čech. Před tím se tyto trhy konaly na náměstí.

Z náměstí pokračujeme dále přímo ulicí Masarykovou. Na začátku Riegrovy ulice na pravé straně je informační centrum. V této ulici je stará radnice. Ve své nynější podobě pochází tato budova z poloviny 17. století. Předtím zde stála dřevěná radnice s přilehlým pivovarem. Obě budovy shořely při velkém požáru ve městě roku 1640. Obě budovy byly brzo opět znovu postaveny. Pivovar zde byl zřízen za doby Jindřicha ze Švamberka v roce 1513. Pro pivovar vedlo město tuhé spory s klášterem. V místech, kde ulice Riegrova ústí do Husova náměstí, stojí po naší levé straně budova bývalé občanské záložny. Byl to nejstarší peněžní ústav v Milevsku a v dalekém okolí. Založen byl významným milevským hejtmánem Vilémem Kremerem, spolu s několika vlastenci v roce 1862. Dnes se v budově nachází Komerční banka a její průčelí je secesně upraveno od roku 1907. Za dnešní poliklinikou západním směrem je výstavná škola, jejíž stavba byla ukončena v roce 1935. Nejstarší škola v Milevsku byla latinská škola v klášteře, na které se vzdělávala jen nepatrná část městských dětí od roku 1543. V Milevsku bývala také soukromá německá škola židovská, kterou židovská obec v roce 1897 zrušila a žactvo bylo převedeno do veřejné školy české.

Z Husova náměstí odbočuje doprava Sokolovská ulice. V této ulici, vpravo asi po 50 m je bývalá židovská synagoga. Je postavena v ojedinělém spojení empíru a kubismu. Průčelí trojúhelníkovitého tvaru stojí na 4 mohutných sloupech, za nimiž vede dvojité schodiště k balkonu. Stavba byla postavena péčí izraelské obce milevské roku 1914, vysvěcena byla až roku 1919. Dnes je modlitebnou církví československé.

Z Husova náměstí pokračuje přímo ulice Masarykova. Téměř na jejím konci po levé straně spatříme budovu starého zájezdního hotelu Modrá hvězda. K majiteli hotelu, ke svému strýci a babičce, jezdila každoročně na prázdniny Růžena Čápková, která se v roce 1890 provdala za spisovatele F. X. Svobodu. S ním častokrát přijížděla do Milevska. Z návodu svého manžela Růžena Svobodová začala psát. Proti hotelu Modrá hvězda, na druhé straně ulice, stával obchodní dům, kde se v 1. patře roku 1891 narodil

TURISTICKÝ VÝLET TV 18

spisovatel a dramatik Jiří Mařánek. Masarykova ulice končí u hlavní silnice z Březnice do Tábora.

Přejdeme silnici podchodem a vpravo přes park Bažantnice dojdeme k areálu kláštera.

Tento klášterní park byl založen po zrušení velkého rybníka, který dříve obklopoval klášter. Roku 1840 povodeň protrhla hráz rybníka a rybník již v dalších letech nebyl obnoven. Teprve roku 1880 došlo ke spojení vysušeného rybníka s částí starého lesa, zvaného „Bažantnice“. V parku jsou umístěny sochy z mezinárodních sochařských sympozií, které se konají v Milevsku každoročně v srpnu od roku 1993.

Z parku po schodech a přes silnici přijdeme k bráně do kláštera. Vpravo je kamenný most se sochou sv. Jana Nepomuckého. Stavba kamenného mostu o dvou obloucích byla ukončena v roce 1857. Před branou je rozcestník značek.

Prohlídka kláštera

Po vstupu do prvního nádvoří, přímo proti nám, se vypíná rozsáhlý děkanský a klášterní chrám Navštívení Panny Marie. Premonstrátský klášter v Milevsku je nejen nejstarším klášterem, ale i nejstarší stavební památkou v jižních Čechách. Chrám spolu s klášterem byl založen českým zemanem Jiřím z Milevska kolem roku 1187. Archeologické nálezy dr. Pavla Břicháčka v 90. letech prokázaly, že klášteru předcházely dřevěné nadzemní stavby, ze kterých se v podloží dochovaly kúlové jamky. Na toto sídliště navazovalo rozsáhlé pohřebiště, na kterém se pochovávalo v 11. a 12. století. Hroby byly uspořádány do řad a mezi šperky, které byly dány do hrobů, byla nalezena větvička mořského korálu, svědčící o velmi vzdálených obchodech. Osada Milevsko měla již v roce 1150 blízký farní kostel sv. Jiljí. Sídlo Jiřího bylo asi v místech nynější sýpky proti presbytáři děkanského kostela nebo v místě rajske zahrady, kde byly objeveny kamenné stavby. Prvním opatem kláštera byl Jarloch či Gerlach, známý český kronikář. Za něho byla stavba chrámu v celém svém rozsahu z valné části provedena. Roku 1191 klášter vyhořel, ale byl obnoven brzy po požáru, ještě za života Gerlachova. Při obnově kostela vznikla příčná loď a presbytář – kněžiště, které byly stavěny již ve slohu přechodném. Za nástupců Gerlachových žilo v klášteře až na 300 mnichů, kteří vykonávali nejen správu duchovní, nýbrž konali i různé práce. Pěstovali víno, obilí, chmel a učili také obyvatelstvo dokonaleji pracovat na polích a v lesích. Klášter si sám vyráběl dlaždice, střešní tašky a prejzy ve stavební huti na severozápadním okraji klášterního areálu. Při archeologickém výzkumu zde byla odkryta soustava tří pecí na vypalování krytiny. Na toto pracoviště jistě navazovala kamenická dílna, neboť v sousedství byly nalezeny nedokončené stavební články jako klenební žebra, svorník apod. Přestože klášter a původní sídliště leželo mimo hlavní obchodní cesty, mělo opatství kláštera spojení s okolním světem. Starobylá stezka vedla severně od kláštera ke hradu Vrškamýku. Odtud měla připojení od Příbrami na stezku lineckou, která vedla z Prahy přes Zbraslav, Dobříš, Příbram, Písek a Krumlov. Lze předpokládat, že milevští řeholníci založili premonstrátský klášter ve Schläglu, česky nazývaném Drkolné – v Horním Rakousku. Vnitřek klášterního kostela je skromný. Hlavní výzdobu tvoří 10 velkých obdélníkových obrazů, představující život sv. Norberta, zakladatele řádu Premonstrátů. Obrazy byly po obnově v roce 1748 darovány strahovským klášterem. V kostele je 5 oltářů, vesměs barokových. Oltářní mensa hlavního oltáře je dosud původní, románská, z doby Jarlochovy. Nahoře na oltáři je znak strahovský a milevský. K východní části kostela přiléhá po pravé straně sakristie podoby kaple. Měl by to být prvotní kostelík, postavený řádem, v němž se konaly bohoslužby před vystavěním hlavního kostela.

Před vchodem do chrámu k severozápadnímu rohu (po levé straně) přiléhá původní opatství s krásnou kaplí, zasvěcenou původně sv. Markétě. Ke kapli přilehly dvě místnosti byly obydlím opata. Kaple patří mezi nejstarší části kláštera, neboť pochází z dob opata Gerlacha. Dnes slouží kaple za Boží hrob.

Velká budova před opatstvím na levé straně (první budova) je barokní konvent, obytná klášterní budova a barokní děkanství. Průzkum dr. Břicháčka prokázal, že tato budova stojí na starších objektech snad románského opatství, které ale zasahovalo až do dnešního nádvoří. Na nádvoří mezi jinými předměty byly nalezeny úlomky skleněného poháru českého typu s nálepy z 15. století. Snad to byl výrobek některé sklárny v okolí premonstrátského kláštera ve Schläglu.

První budova po pravé straně na 1. nádvoří je vzpomínková latinská škola. Vedle latinské školy je budova Zavoralova domu (Metod Zavoral byl opatem kláštera od roku 1907), který byl postaven na místě bývalých opatských koníren jako spolkový dům českého orla.

K jižní straně kostela (po pravé straně) přiléhá bývalý středověký konvent, jehož budovy tvoří s kostelem uzavřený čtverec, v němž byla skryta zahrada – bývalý klášterní rajske dvůr. Ten býval na všech čtyřech stranách dříve obklopen ambitem. Křídlo obrácené do 1. nádvoří bylo postaveno v letech 1761–67 a nazývá se prelaturou, neboť to bylo sídlo představeného kláštera, podobné zámku se sály a knihovnamí. Pod prelaturou je brána, kterou vejde do druhého klášterního dvora. V bráně, po levé straně, je uzavřený vchod do sklepů. Po pravé straně je vchod do muzea.

Informace byly sestaveny před r. 2000.

Omlouváme se za případné nesrovnalosti, používejte prosím aktuální mapy.

TURISTICKÝ VÝLET TV 18

V milevském muzeu hned při vchodu, na schodišti, je umístěna stálá výstava „Stará Vltava na fotografiích“. V prostoru chodby se konají příležitostné výstavy. Stálá expozice obsahuje historii Milevska, která je vhodným doplňkem prohlídky města. Další zajímavé exponáty tvoří obrazy a řezby ze 16.–19. století a sochy Břetislava Bendy. Na prohlídku kláštera navazuje expozice Historie kláštera Premonstrátů v Milevsku. Historii města doplňují archeologické nálezy Milevska a okolí. Zajímavá je i expozice etnografická. Ze vzácných exponátů lze shlédnout gotický kalich zhotovený kolem roku 1350 a další gotický kalich vzniklý v souvislosti s hutí Petra Parláře před rokem 1380. Ze sepekovského kostela lze shlédnout 2 oltářní deskové obrazy sv. Barbory a sv. Magdalény z let kolem r. 1500 a podobně z kostela sv. Bartoloměje na Červené 2 řezby apoštolů z poloviny 16. století, z téhož století sousoší Piety. K dispozici je příruční knihovna o 6000 svazcích především z oblasti historie umění. Z regionální knihovny lze zapůjčit svazky, které dokumentují život a kulturní rozvoj lidu v regionu. Předem objednané návštěvy uvítají v muzeu i mimo otevírací dobu. Pro početnější skupiny zajistí pracovníci muzea prohlídku celého areálu kláštera, včetně návštěvy baziliky Nanebevzetí Panny Marie a kostela sv. Jiljí.

K budově prelatury přiléhá (vedle vchodu do muzea) bývalý klášterní pivovar, kde se vařilo pivo až do roku 1907, kdy byl pivovar zrušen. Další navazující stavby jsou bývalé budovy hospodářské správy. Zde býval ve 40. letech minulého století klášterní cukrovar. Pěstování cukrovky se v místních poměrech neosvědčilo, a tak zanikl i cukrovar. Jihovýchodní brána vede ven na silnici k ostatním budovám panského dvora, stájím, stodolám a lihovaru, které jsou rozloženy za branou doleva. Zde stával i klášterní mlýn. Přímo proti bráně stála kovárna a za ní klášterní hospoda, zvaná Taberna.

Od brány půjdeme doleva a všimneme si východního křídla bývalého konventu po levé straně. Podle zbytku vnitřního vybavení lze usoudit, že zde byla kapitulní síň kláštera. Obejdeme nyní vnější stranu chrámového presbytáře. Vlevo k ní přiléhá apsida sakristie. Po oklepaní části omítky bylo zjištěno, že stěna je stavěna z řádkového žulového zdiva. Zde býval prozatímní kostelík, nežli byl postaven hlavní chrám. Proto tato část je nejstarší stavbou kláštera vůbec. Po otlučení omítky i na severní straně příčné lodi bylo nalezeno typické románské řádkové zdivo. Z toho lze usoudit, že chrám byl postaven najednou v celém svém rozsahu.

Naproti presbytáři chrámu, po pravé straně, stojí velká budova, která byla používána jako sýpka. Byla postavena na místě bývalého tvrzíště v 16. století za vlády Švamberků. V podzemí této budovy bývala také hladomorna s kulatým otvorem, jímž byli vězňové spouštěni dolů. Vrchnost klášterní měla vlastní justiční správu do roku 1796. K této budově byl v roce 1928 přistaven nový špýchar směrem západním a přizpůsoben staré budově.

Na severní straně kostela si povšimneme původního hlavního vchodu do chrámu. Dále pak vnější strany opatské kaple. Okna kaple jsou gotická, opatřená po stranách románskými hlavicemi a patkami. Na prostranství mezi kostelem, děkanstvím až ke hřbitovu bylo nalezeno velmi staré pohřebiště. Můžeme se domnívat, že zde měl pravěký lid svoje sídliště.

Od chrámu projdeme ke hřbitovu, na němž uprostřed stojí kostel sv. Jiljí, který byl postaven již roku 1150. Byl postaven jako kostel farní, na rozdíl od kostela Panny Marie, který byl určen toliko pro klášter. Původně býval jistě dřevěný. Z nynějšího kostela je nejstarší románská věž, sloužící za zvonici, při západním průčelí kostela. Stejně stará je i k ní přiléhající část severní zdi. Ostatní části původního románského kostelíka byly ke konci 14. století zbourány a byl zde postaven kostel ve slohu vyspělé jihočeské gotiky. Kostel býval farním do roku 1785, do doby, kdy byl zrušen klášter. Od té doby byly farní služby přeneseny do klášterního kostela. Kostel sv. Jiljí nepoužíván pustnul. Před hrozící zkázou byl roku 1883 velkým nákladem opraven a měl se používat jen při pohřbech. Loď kostela je gotická. Presbytář má překrásnou gotickou klenbu, tzv. milevského typu. Jednotlivá pole stropu jsou ozdobena jednak znaky rodu Hodějovských, jednak různými nápisy a jmény členů tohoto rodu, vládnoucího v Milevsku od roku 1581 do roku 1621. Okna chrámu jsou štíhlá, ozdobená bohatou gotickou kružbou. V roce 1978 došlo k úpravě kostela na obřadní síň. Přitom byl proveden archeologický průzkum, při kterém byly nalezeny základy románského zdiva. Z toho se podařilo rekonstruovat půdorys původního kostelíka, který měl vnější šířku 9 m a délku 19,75 m. Na západní straně na něj navazovala věžovitá stavba.

Historie města

Podle archeologických nálezů z okolí Šibeného vrchu (0,5 km západně od okraje města) bylo místo osídleno v pozdní době halštatské (750–500 let př. n. l.) asi proto, že i dnes je zde nejúrodnější půda z celého okolí. Slovanské osídlení je doloženo od 8. století. Feudální sídlo zemana Jiřího z Milevska, zakladatele kláštera a kostela sv. Jiljí, muselo stát již před rokem 1150. Podobně tak i osada Milevsko, neboť kostelík sv. Jiljí byly farním kostelem pro již existující osadu. V polovině 14. století dostala osada právo voliti si rychtáře a konšely. Kdy se osadě dostalo názvu města, není známo. Poprvé se pojmenování

TURISTICKÝ VÝLET TV 18

vyskytuje v listině z roku 1438. Osada a vývoj města byl závislý na klášteře. Za válek husitských vlastnilo město zprvu Rožmberkové, pak Švamberkové a konečně Hodějovští z Hodějova. Město vlastnilo různá privilegia, jako odkazovati majetek, obchodovat solí, vařit pivo, míti obecní váhu, radnici apod. Po bitvě na Bílé Hoře v roce 1623 se Milevsko dostalo do vlastnictví strahovského klášteře, jehož opat zrušil městu všechna privilegia. Ve třicetileté válce město těžce trpělo. Byly zde ubytovány pluky císařských vojsk, mezi jinými i 2 pověstné pluky Piccolominiho. V roce 1646 bylo městečko téměř zbořené a zpustlé a lidé žili ve velké bídě. Roku 1784 se město vykoupilo z roboty. V roce 1791 rozprodalo město pozemkový majetek až na lesy a pastviny. Teprve po roce 1848 začalo teprve město vzrůstat. Znakem města je obraz staročeského zemana s knížecí čepicí, na jehož prsou je modrý štít se zlatým kaprem hodějovským. Od počátku 16. století se konaly ve městě výroční trhy. Tak kupř. kolem roku 1939 jich bylo 12. Hlavním zaměstnáním milevských občanů bylo hrnčířství, což umožňoval dostatek dobré hlíny u Božetic a Sepekova. Dalším důležitým řemeslem bylo tkalcovství. V roce 1863 zde bylo 80 tkalců. Před válkou bylo Milevsko známo výrobou kuřáckých, perleťářských a výrobků z rohoviny a plnicích per. Milevsko bylo a je známo svými tradičními, přes 100 let starými, „maškarními tahy“, které se konaly vždy na masopustní úterý. Hra o sv. Dorotě se připomíná ještě v roce 1867. Milevské posvícení je na svátek sv. Bartoloměje.

Významné osobnosti

Jiří z Milevska – český zeman, zakladatel premonstrátského klášteře v Milevsku. Mnoho toho o jeho osobě ani rodu nevíme. Předpokládá se, že byl synem maršálka Jiřího, který se s knížetem Vladislavem II., budoucím králem, účastnil druhé křížové výpravy roku 1147. Výprava byla neúspěšná, Vladislav II. se vrátil z Cařihradu. Maršálek Jurík v průběhu výpravy zahynul. Pro zajímavost, zakladatelem premonstrátského klášteře na Strahově byl král Vladislav II. Syn Vladislava II., kníže Bedřich, měl potíže s nespokojenou šlechtou, která zvolila knížetem Konráda Otu znojemského. Bedřich byl nucen svést bitvu s Konrádem roku 1185 u Loděnice u Moravského Krumlova. Jiří z Milevska v této bitvě také bojoval a jen stěží vyvázl. Založit klášter se Jiří z Milevska rozhodl v roce 1184.

Jarloch – také Gerlach a Gerlachus Milovicensis (1165–1230), první opat klášteře. Narodil se v Porýní v Německu, kde jej poznal želivský opat Gotšalk. Ten jej dal roku 1174 do školy v Oberzell u Würzburgu a pak jej vzal roku 1177 k sobě do Želiva. Po vysvěcení na kněze se roku 1187 stal opatem milevského klášteře, kam byli tehdy zároveň uvedeni premonstráti z klášteře v Želivi. Jarloch byl významným kronikářem a ve svém díle vylíčil události v Čechách od roku 1167 do roku 1198. Tato kronika jako součást „rukopisu milevského“ je uložena v klášterní knihovně na Strahově.

Petr Bezruč – jeho děd z matčiny strany, František Augustýn Brožek, listovní, je Milevsku pochován.

Gabriel Imanuel Čáp – působil v Milevsku jako hospodářský ředitel a byl komerčním ředitelem česko-americké společnosti Atlas. Vydal spisy Letopisy lidské duše (z Milevska), Národohospodářské a politické úvahy, Anglie a její zemědělství, Úvahy filosofické. Psal do milevských novin. Za manželku měl nejstarší dceru Jaroslava Vrchlického.

Ivan František Kitzberger – Kaplan v Milevsku, jeden z nejpřednějších českých včelařů. Založil časopis Včelařské rozhledy a napsal řadu pojednání a knih o chovu včel.

František Kudláček – narodil se v Milevsku, byl profesorem houslové hry na státní konzervatoři v Brně, kde založil Moravské kvarteto.

Emanuel Krescenc Liška – prožil dětská léta u strýce Čermáka v Milevsku. Vystudoval malířskou akademii. Proslul historickými a náladovými obrazy (Vdovec, Kristus na hoře Olivetské, Císař Maxmilián a jeho oběti, Hagar). Byl přítelem Mikoláše Alše a Aloise Jiráka, kterého provázel na jeho cestě po jižních Čechách. Seznámil ho se svým strýcem, podle něhož potom Jirásek vykreslil aktuára Roubínka ve Filosofské historii.

Josef Kytka – působil v Milevsku. Vydal Smolnou knihu města Milevska, a především dodnes nejlepšího turistického průvodce Milevsko a jeho kraj, uvedl v život časopis Milevský kraj. Napsal množství kulturních, historických a aktuálních pojednání.

Jiří Mařánek – syn milevského okresního hejtmána. Je znám rožmberskou trilogií Romance o Závěšovi, Petr kajcník, Barbar Vok. Z ostatních jeho prací jsou známy: Utrpení pětihřanného Boba, Kouzelný deštník, Ještěrka v červeném bludišti, Písně hrdinného života, Pohřeb Rogera mladšího, libreto k Ostrčilově opeře Honzovo království, filmový scénář ke Krškovu filmu o B. Smetanovi. Jeho počáteční tvorba byla pod vlivem poetismu, později psal historické romány a povídky.

Cyril Antonín Straka – narodil se v Milevsku. Proslulý český historik a knihovník strahovského klášteře. Zkatalogizoval ohromné literární sbírky klášteře. Napsal obsáhlé dílo Albrecht z Valdštejna a jeho doba, Svatojánské proudy a Splavnění Vltavy, mnoho pojednání o české historii, knihtisku, hudbě, o Milevsku.

Růžena Svobodová – dcera ředitele premonstrátského panství Jana Čápa. Na své mládí a na dobu, kdy dojížděla o prázdninách ke své milevské babičce, vzpomíná v knize Ráj. Prostředí milevských příbuzných

TURISTICKÝ VÝLET TV 18

se projevuje v mnoha pracích, jako kupř. v povídce Přišel den, Pohřby, v románu Ztroskotáno, který přepracován vyšel pod titulem Jíva. Také některé příběhy Černých myslivců mají vztah k Milevsku. Ve veselohře V říši tulipánků měla za model stejnou postavu jako Jirásek Roubínka ve Filosofské historii. Její otec, Jan Čáp, byl spoluzakladatelem pěveckého spolku Vlastislav, byl pořadatelem první výstavy hospodářské v Milevsku. V Bažantnici založil morušové školky pro pěstění bource morušového. Zúčastňoval se veškeré osvětové a obrozenecké činnosti.

Vycházky do okolí města

Vinice – od kláštera po žluté značce doleva. Vršek je porostlý lesíkem. Má své jméno podle vinic, kde klášterní řeholníci pěstovali révu pro mešní účely. Uprostřed západního svahu vršku se lámal žulový kámen ve 12. století pro stavbu klášterního kostela a kostela sv. Jiljí. V 19. století se zde lámal kámen pro stavbu železničního viaduktu u Staňkova.

Morový hřbitov – od východního okraje kláštera či hřbitova vyjdeme Týnickou ulicí. U malého lesíka s rybníčkem Bašta po polní cestě dojdeme na vršíček nad klášterem. Kamenný pomník s letopočtem 1771 nechal na toto místo postavit Eduard Schiefer, bývalý velitel benešovského pluku. Za dřívějších dob byl hřbitůvek obklopen nízkou zdí. Na hřbitůvku byli pochováváni mrtví z různých morových epidemií. Mor nejvíce řádil v Milevsku a okolí v letech 1771–2. Začátkem roku 1772 se denně konalo až 10 pohřbů. Za tehdejšího moru vymřely celé rodiny, ba dokonce i celé vesnice. Odbočíme-li u rybníčka Bašta doprava, můžeme dojít k dalším dvěma rybníčkům Dolní a Horní Žabinec a ke střelnici.

Na Židovně – se říká malému návrší vlevo od silnice na Tábor. Na místo dojdeme po žluté a zelené značce, půjdeme-li od kláštera vpravo. Je zde židovský hřbitov a bývalá panská hájovna. Hřbitov byl založen počátkem 18. století uprostřed klášterních pozemků. V současné době je hřbitov udržován a stojí za shlédnutí. Premonstrátský řád měl k židům docela dobrý poměr a podporoval židy, aby ve městě zpustošeném válkami a úplně zchudlým povznesli obchodní styky a řemesla. Při cestě nedaleko hřbitova stával do roku 1930 veliký špýchar, postavený na základě zákona o kontribučních fondech (shromažďování obilí v zájmu státu).

Šibený – zalesněný vrch (532 m) s výhledy, na který dojdeme asi za půl hodiny z centra města po zelené značce z náměstí E. Beneše. Jak napovídá jméno, stávala zde šibenice. Popravovalo se zde i zahrabáním zaživa. V mírné kotlince severně od Šibeného vrchu leží pole zvané Stínadla, kde se konaly popravy mečem. Šibený vrch je tvořen hřbetem dlouhým asi 500–600 metrů. Od místa výhledů dále po zelené značce můžeme dojít na další vrch s výhledy – Zvíkovec (542 m).

Hajda – výletní místo, které bývalo cílem po světové válce, kdy zde pěvecký spolek Vlastislav, Sokol a jiné spolky pořádaly různé zábavy a divadelní představení v přírodě. Dojdeme sem po červené značce z centra města jižním směrem. V roce 1936 zde byl zřízen „tábor mladých“ pro pobyt chlapců a dívek o prázdninách. Jsou zde dva rybníčky. Na jednom z nich, zvaném „Na drahách“ se město pokoušelo v roce 1932 zřídit koupaliště. Pěknou procházkou lesy po hřebenu asi za hodinu po žluté značce se můžeme dostat na vrch Zvíkovec a Šibený vrch. Z vrchu za půl hodiny dojdeme do centra města. Je to tedy vycházka asi na 2 hodiny. Z Hajdy můžeme dojít na nádraží po žluté značce, když od rozcestí u stadionu ulicí Č. armády a kpt. Sažinova dojdeme do Nádražní ulice.

Boukal a Dehetník – jsou dvě přírodní památky, obě vzdáleny od centra města asi 1 hodinu chůze.

Boukal je malý lesní rybník o rozloze 4,51 ha. Dostaneme se k němu severozápadním směrem z centra města po červené značce. Je chráněný především pro výskyt obojživelníků – rosničky zelené, skokana zeleného, kuňky obecné a ropuchy obecné. Z plazů se vyskytuje užovka obojková. Z ptáků zde našla dobré podmínky chráněná potápka malá a moták pochop.

Dehetník je louka s vlhkomilnými rostlinami a rozloze 1,20 ha a nachází se jihozápadně od centra města. Z centra města půjdeme po červené značce jižním směrem. Za rybníčkem po levé straně přejdeme na žlutou značku, po které vlevo dojdeme k louce. Z ohrožených rostlin zde roste vachta trojlístá, v lidovém léčitelství nazývaná jako hořký jetel. Přidávala se při vaření piva, v současné době se používá při výrobě Becherovky. Další významné rostliny jsou blatouch bahenní, suchopýr úzkolistý a některé druhy ostřic. Z ptáků hnízdí brambornička hnědá, cvrčilka zelená a linduška luční.

